

Spis treści

Przedmowa	5
Część I. Lekcje filozofii	7
1. Czym jest filozofia?	9
2. Pytanie o <i>arché</i>	15
3. Pierwsze spory filozoficzne	21
4. Atomizm	27
5. Sokrates	33
6. Platon	41
7. Arystoteles	49
8. Wywiad z Epikurem	59
9. Dialog sceptyka z dogmatykiem	67
10. Wywiad ze św. Augustynem	73
11. Piękno i sztuka	81
Część II. Teksty źródłowe	89
1. Platon, <i>Obrona Sokratesa</i>	90
2. Platon, Nieśmiertelność duszy	99
3. Platon, <i>Druga podróż</i>	104
4. Platon, <i>Alegoria jaskini</i>	109
5. Platon, <i>Początek świata</i>	115
6. Platon, <i>O miłości</i>	119
7. Platon, <i>Zaprzęg uskrzydlonych koni</i>	124
8. Platon, <i>Pierścień Gygesa</i>	126
9. Arystoteles, <i>Czym jest szczęście?</i>	130
10. Arystoteles, <i>Cnota jako średnia miara</i>	136
11. Arystoteles, <i>Rodzaje przyjaźni</i>	140

12. Arystoteles, Geneza twórczości poetyckiej	145
13. Epikur, <i>List do Menoikeusa</i>	149
14. Epiktet, Obojętność wobec rzeczy	155
15. Marek Aureliusz, Twierdza wewnętrzna	158
16. Lucjusz Anneusz Seneka, Opatrzność i zło	163
17. Diogenes Laertios, Tropy sceptyczne	167
18. Św. Augustyn, Rozszczepiona wola	173
19. Św. Augustyn, Skąd zło?	177

Przedmowa

Drodzy Uczniowie,

rozpoczynacie nowy etap w Waszym życiu i w Waszej edukacji. W szkole średniej zostaniecie wprowadzeni do wielkiego dziedzictwa naszej kultury oraz zapoznacie się z podstawami aktualnej wiedzy ludzkości. W jednym i drugim pomoże Wam filozofia. To ona przecież należy do najważniejszych – obok religii biblijnych, sztuki greckiej i prawa rzymskiego – źródeł kultury europejskiej. Z filozofii wyodrębniły się też prawie wszystkie nauki, które poznajecie w szkole. Celem filozofii jest mądrość, czyli głębokie rozumienie rzeczywistości, a w szczególności spraw dla człowieka najważniejszych. A to coś więcej niż posiadanie licznych informacji o świecie, inteligencja, obycie i spryt. Dlatego filozofii warto poświęcić czas.

Niniejszy podręcznik pomoże Wam zbliżyć się do źródeł mądrości, czyli do pierwszych pytań, twierdzeń i sporów, które pojawiły się w historii filozofii. Zastanawiając się nad nimi, zauważycie, że wiele z nich jest wciąż aktualnych – że wypływa z nich mądrość ważna nie tylko dla starożytnych Greków i Rzymian, lecz także dla nas. Dlatego czytając o Sokratesie, Platonie i innych starożytnych mędracach, sami próbujcie filozofować. Zadawajcie ich pytania w nowym kontekście, w którym przyszło Wam żyć. Szukajcie na nie własnych odpowiedzi, próbując je uzasadniać zgodnie z zasadami logiki. Przemyslcie problemy, z którymi dojrzały i wrażliwi ludzie mierzą się co najmniej od dwóch i pół tysiąca lat.

W pierwszej części książki przeczytacie o najważniejszych myślicielach starożytnych przedstawionych w porządku czasowym. Ucząc się o nich, zwracajcie uwagę na pytania, które formułowali, i spory, w które wchodzili. W ten sposób zaznajomicie się z głównymi problemami filozofii – problemami doniosłymi dla niemal każdego filozofa każdej epoki. Do-

datki do rozdziałów pomogą Wam opanować terminologię filozoficzną i sprawdzić Waszą wiedzę, a także zachęcą Was do dalszych poszukiwań i lektur. Lektury te warto zacząć od fragmentów źródłowych pochodzących z dzieł autorstwa starożytnych klasyków filozofii. Zostały one zamieszczone w drugiej części książki. Tam też dodano pytania i ćwiczenia, które ułatwią Wam zrozumienie tekstów i pobudzą do samodzielnego myślenia. W niektórych ćwiczeniach dodano informacje z logiki, która pomoże Wam rzetelnie myśleć. Pamiętajcie, że najlepsze uczenie się filozofii wymaga korzystania z wszystkich elementów podręcznika: z informacji o filozofii i filozofach, z tekstów źródłowych oraz z pytań – zwłaszcza z tych, które inspirują Was do filozofowania na własny rachunek.

Podręcznik realizuje wszystkie punkty (w tym te do wyboru) podstawy programowej z filozofii w zakresie podstawowym. Jeśli filozofia Was zainteresuje, poproście Waszych nauczycieli i dyrektorów szkół o możliwość kontynuacji edukacji filozoficznej w zakresie rozszerzonym. Filozofia w zakresie rozszerzonym jest przedmiotem, który można i warto zdawać na maturze.

Autorzy